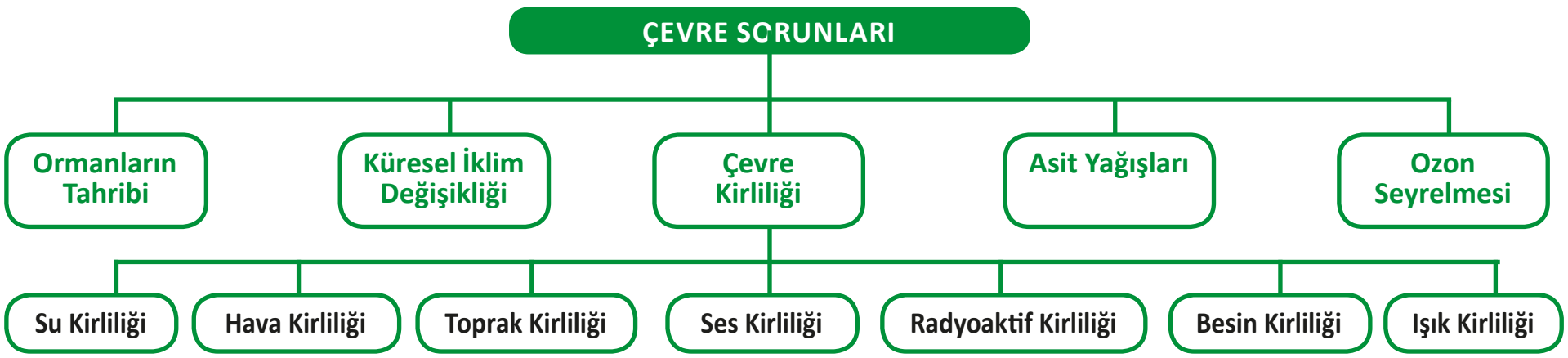
COĞRAFYA Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU ÇEVRE SORUNLARI VE TÜRLERI

Çevre sorunu: Doğal süreçler ile beşerî faaliyetler sonucu çevrenin zarar görmesi, kirlenmesi ve doğadaki dengenin bozulmasıdır. Çevre sorunları, insan kaynaklı olabileceği gibi volkanik faaliyetlerin neden olduğu asit yağmurları ile meydana gelen hava, su ve toprak kirliliği gibi bazı doğal olaylar sonucu da gerçekleşebilir. Nüfusun hızla artması, kentleşme, sanayileşme, teknolojik gelişmeler, tarımsal faaliyetler, ulaşım, enerji üretimi, fosil yakıtların kullanımı gibi faaliyetler de günümüzde beşerî kaynaklı çevre sorunlarının oluşum nedenleri arasında yer almaktadır.

Su kirliliği: Su kaynaklarının kullanımı esnasında suyun kendini yenileyebilmesine imkân vermeyecek oranda yabancı maddelerin suya karışması ile oluşur. Dünya nüfusundaki hızlı artış, çevrenin bilinçsiz kullanımı ve artan sanayi atıkları su kirliliğinin başlıca nedenleridir. Bu kirliliğe neden olan bir başka etken de beşerî faaliyetler sonucu ortaya çıkan organik, inorganik, radyoaktif ve biyolojik maddelerdir.

Hava kirliliği: Havanın bileşimini değiştiren kirleticilerin insan sağlığına, canlı hayatına ve ekolojik dengeye zarar verecek miktarda atmosferde bulunmasıdır. Hava kirliliğine neden olan başlıca kirleticiler; kükürt dioksit, azot oksit, karbonmonoksit, hidrokarbonlar, organik ve partikül maddeler (tozlar ve aeroseller) ile radyoaktif maddelerdir.

Termik santrallerde enerji üretimi

Termik santrallerde enerji üretilmesinde, binaların ısıtılmasında ve motorlu taşıtların çalışmasında kullanılan fosil yakıtlar da hava kirliliğinin nedenleri arasında yer almaktadır.

Işık kirliliği: Işığın yer, miktar, yön ve zamanlama olarak yanlış kullanımı sonucu ortaya çıkar. Bu kirliliğe neden olan bazı etmenler, yerleşmelerin gelişerek büyümesinin yanı sıra açık alanlar ile yolların ve sanayi kuruluşlarının aydınlatılması şeklinde sıralanabilir. Işık kirliliği, hava ve su kirliliği gibi zehirleyici olmasa da gereğinden fazla ve yanlış yerde kullanıldığında çevreye ve canlılara zarar verebilir.

Toprak kirliliği: Beşerî faaliyetler sonucu toprak ekosistemine ait fiziksel, kimyasal ve biyolojik dengenin bozulması sonucu oluşur. Bu kirliliğin başlıca nedenleri; erozyon, tarım ilaçları, endüstriyel kirlenme, tarım alanlarının amaç dışı kullanımı ve katı atıklardır. Ormanların tahrip edilmesiyle çayır ve mera örtüsünün yokolması, toprağın rüzgâr ve su erozyonu ile karşı karşıya kalmasına ve verimsizleşmesine neden olur.

Tarımsal verimi artırmak için kullanılan kimyasal gübreler ile kültür bitkilerini zararlı ot ve böceklerden korumak amacıyla kullanılan tarımsal ilaçlar da toprağı kirleten faktörler arasında yer almaktadır.

Kimyasal gübre kullanımı

Ayrıca asit yağışları, radyoaktif maddeler ve katı atıkların uzun süre toprak yüzeyinde kalması toprakta kirliliğe yol açmaktadır.

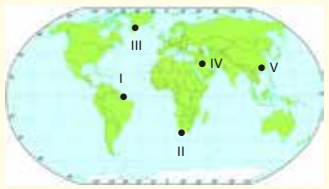
Ses kirliliği: İnsanların işitme ve algılama gücünü olumsuz etkileyen, kişinin psikolojik ve fiziksel dengesini bozarak iş verimini düşürebilen ve çevrenin doğallığını bozan bir sorundur. Bu kirliliğin günümüzde önemli bir mesele hâline gelmesinde hızlı nüfus artışı, şehirleşme, teknolojinin gelişmesi ve sanayileşme etkili olmuştur. Trafiğin yoğun olduğu büyük şehirlerde artan taşıt sayısının yol açtığı motor, egzoz ve korna sesleri ile demir yolu ile havayolu ulaşımında kullanılan araçlar gürültü kirliliğinin nedenleridir.

Radyoaktif kirlilik: Radyoaktif maddelerin hava, su ve toprağa karışmasıyla gerçekleşir. Radyoaktif kirliliğin en önemli nedeni, nükleer denemeler ile nükleer santral kazalarıdır. Bunun yanı sıra televizyon, bilgisayar, radyo vb. iletişim araçları ile röntgen ve tomografi türü tıbbi cihazlarda radyoaktif kirliliğe neden olmaktadır. Radyoaktif kirliliğin hava, su ve topraktaki etkisi uzun süre devam eder. Bu nedenle kanser türü hastalıkların yaygınlaştığını söylemek mümkündür.

Besin kirliliği: Bitkisel ve hayvansal gıdaların fiziksel, kimyasal ve biyolojik kirlenmeye maruz kalarak besin değerini kaybetmesiyle oluşur. Hava, su ve toprağın sanayi atıkları ile evsel atıkların yanı sıra zirai ilaçlar ve kimyasal gübrelerle kirlenmesi besinlerin doğrudan kirlenmesine neden olur.

SORULAR

1.

Haritadaki işaretli yerlerden hangisinde nüfus ve yerleşme fazlalığına bağlı olarak meydana gelen ışık kirliliği daha fazladır?

A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

Cevap:E

2.

Aşağıdakilerden hangisi radyoaktif kirlilik üzerinde daha az etkiye sahiptir?

A) Bilgisayar
B) Cep telefonu
C) Orman tahribi
D) Nükleer denemeler
E) Röntgen ve tomografi cihazları

Cevap: C

3.

Aşağıdakilerden hangisinin hava kirliliği oluşturmada etkisi diğerlerine göre daha azdır?

A) Fosil yakıt kullanımının artması
B) Şehirleşmenin artması
C) Sanayileşmenin artması
D) Termik santrallerin yaygınlaşması
E) Yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımının artması

Cevap: E